

Kimmo Ahonen ja Salla Siivonen

Lausunto Heta Santamäen työstä ”DDR:n Stasi – Isoveli valvoo” Akateeminen karhu -kilpailuun

Työ esittelee Itä-Saksan tiedustelupalvelun eli Stasin koneistoa, ihmisiä toiminnan takana ja kohteena, Stasin johtohahmoja ja pääkallonpaikkoja sekä DDR:n ja Stasin historian käännekohtia. Tekijä osoittaa tuntevansa DDR:n ja sen tiedustelupalvelun Stasin historiaa ja Stasista käytyä historiapolitiittista keskustelua. Essee kytkeytyy sikäli hyvin ajankohtaiseen teemaan kansalaisten huomaamattomasta urkinnasta ja vakoilusta. Työn lopussa kirjoittaja esittää hyvän ja tiiviin pohdintaosion ja erityisesti kytkee tutkittavan ilmiön tämänpäiväisiin ilmiöihin. Tekijä on käyttänyt lähteinään Itä-Saksaa käsittelevää tutkimuskirjallisuutta, yleisesityksiä ja verkkomateriaalia.

Kirjoittaja kykenee ansiokkaasti tarkastelemaan ilmiötä monesta eri näkökulmasta ja elävöittämään tekstiä mielenkiintoisilla esimerkeillä, mistä esimerkkinä tarina Leosta, tavallisesta itäsaksalaisesta taloustieteilijästä, joka tahtomattaan joutuu kohtaamisiin järjestelmän kanssa. Lukijalle tapahtumien ajallista kulkua selventää luku, jossa kirjoittaja esittelee DDR:n ja Stasin historian tärkeitä käännekohtia aikajärjestyksessä. Lähdeviitteet on merkitty tekstiin, mutta ne ovat hieman ylimalkaisia, sillä sivunumeroita tai wikipedia-hakusanoja ei ole merkitty viitteisiin. Tekijä on ottanut mukana myös saksankielisiä lähteitä, mikä osoittaa, että hän suhtautuu aiheeseensa oikeanlaisella asenteella ja vakavuudella. Ansioksi luettakoon myös se, että lähteitä mainitaan myös leipätekstissä – siis että kirjoittajan omat tulkinnat on erotettavissa lähteistä nousevista tulkinnoista.

Asioiden esittämisjärjestyksessä olisi ollut hieman selkeytettävää. DDR:n ja Stasin historiallinen konteksti käsitellään vasta sivulta 10 alkaen, sinänsä kyllä erinomaisesti tiivistettynä ”aikajanana”. Se, mikä kontekstista jää uupumaan, on pohdinta DDR:n asemasta osana kylmän sodan kamppailua. Itä-Saksan vakoilun historiasta nostetaan esseessä esille kaksi hahmoa, Stasia johtanut Erich Mielke ja ulkomaantiedustelusta vastannut mestarivakoilija Markus Wolf. Hieman erikoinen on kirjoittajan väite siitä, että Erich Mielke olisi ollut alaisilleen ”rakastettava ja iloinen henkilö”. Kuntoilufanaatikko Mielke kun muistetaan lähinnä kylmäverisenä ja pedanttina byrokraattina. Kirjoittajalle voisi lämpimästi suositella Markus Wolfin muistelmateosta Kasvoton mies (1997), joka avaa kiintoisan näkökulman DDR:n sisäiseen valtataisteluun.

Kielellisesti essee on sujuvasti etevää asiaproosaa. Muutama löysä yleistys on lipsahtanut mukaan muuten punnittuun tekstiin. Olisimme kaivanneet lisäperusteluja väitteelle, että ”Natsi-Saksa oli koko olemassaolonsa ajan yhtä suosittu kuin DDR oli epäsuosittu”.

Loppuluvussa kirjoittaja kytkee Stasin historian nykypäivän vakoiluskandaaleihin. Historia ei (mitenkään automaattisesti) toista itseään, kuten kirjoittaja väittää. Kytkeä on kuitenkin tärkeä ja osoittaa, että kirjoittajalla on kykyä sijoittaa Stasin historia myös päivänpolttavien poliittisten keskustelujen kontekstiin.

Kokonaisuutena Heta Santamäki osoittaa työssään hallitsevansa historiallisen esseekirjoittamisen perusteet ja pystyvän esittämään asiat sujuvasti ja jäsenneilysti. Rajatumman tutkimuskysymyksen esittäminen on seuraava askel, mutta sitä ehtii harjoitella korkeakouluopinnoissa.

Arvosana 8.

Kimmo Ahonen

Filosofian tohtori (Turun yliopisto, yleinen historia)

Tampereen teknillisen yliopisto, Porin laitos

Salla Siivonen

Kauppätieteen tohtori, projektitutkija

Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö